

ریسک و مدیریت آن در بیمه

علی اکبر پارسا

واژه *RISK* در زبان انگلیسی دارای معانی مختلفی از جمله : خطر ، مخاطره ، احتمال زیان و ضرر ، احتمال خطر ، احتمال صدمه ، بمخاطره انداختن ، در معرض خطر قراردادن و .... می باشد و لذا با توجه به تعاریف فوق واژه ریسک در بیمه ، اقتصاد و حتی در امور روزمره و ..... برای کاربران آن متفاوت خواهد بود .

جهت بیان ریسک و مدیریت آن در بیمه قبل از اینکه وارد معقوله مذکور شویم دو اصطلاح مهم کاربردی را در بیمه بیان نموده و سپس به تفصیل وارد موضوع مورد نظر خواهیم شد .

۱- موضوع بیمه : همان خطر و یا خطرات و یا اتفاق و حوادث و .... است که در صورت وقوع و یا بروز آنها بیمه گر متعهد ایفای تعهد نسبت به بیمه گذار و یا ذینفع می گردد .
بعنوان مثال : در بیمه نامه آتش سوزی موضوع بیمه شامل خطر آتش سوزی و یا هر یک از خطرات بیمه شده می گردد .

۲- مورد بیمه : همان مال یا شیئی و یا بیمه شده است که بمناسبت تحقق موضوع بیمه (خطر) بر روی آنها بیمه گر متعهد انجام تعهدات خود خواهد گردید .

لذا با توجه به تعاریف فوق از بعد بیمه ای ریسک همان خطر است که در صورت تحقق ، بیمه گر متعهد جبران زیان و یا انجام تعهدات خود با توجه به شرائط و مفاد قرارداد بیمه می گردد .

• تحقق موضوع بیمه (ریسک یا خطر) در بیمه قطعی نیست و بعبارت دیگر احتمال تحقق در آن وجود دارد و این احتمالی بودن تحقق موضوع بیمه است که پایه و اساس بیمه را تشکیل می دهد .

• همواره احتمال وقوع یک حادثه بین صفر و یک می باشد ، بنابراین چنانچه این احتمال صفر مطلق باشد یعنی موضوع بیمه تحقق نخواهد یافت و یا چنانچه احتمال یک باشد یعنی احتمالی وجود ندارد و تحقق موضوع بیمه قطعی است در دو حالت فوق بجهت عدم وجود احتمال در تحقق موضوع بیمه اصولاً بیمه موضوعیت پیدا نخواهد کرد .

ممکن است این سوال پیش آید که در بیمه های عمر با توجه به اینکه فوت قطعی است چرا فوت موضوع بیمه قرار خواهد گرفت ، پاسخ این است علیرغم اینکه فوت برای هر انسانی قطعی است و وجود خواهد داشت ولی چون زمان آن مشخص نمی باشد ، بیمه گران بیمه های عمر را انجام می دهند .

بنظر می‌رسد با توجه به آنچه فوقاً اشاره گردید مفهوم ریسک در بیمه و پایه و اساس بیمه یعنی احتمالی بودن تحقق و یا عدم تحقق موضوع بیمه بیان شده باشد.

برای شناخت دقیق‌تر مفهوم مورد بیمه و ریسک در رشته‌های مختلف بیمه‌ای به مثال‌های زیر اشاره می‌گردد.

۱- در بیمه‌های آتش‌سوزی مورد بیمه می‌تواند کلیه اموال و دارائی‌های ثابت و غیرثابت مانند منازل مسکونی و واحدهای غیرصنعتی مانند آموزشگاهها، واحدهای خدماتی، بیمارستانی، دفاتر کار کارگاهها و تعمیرگاههای کوچک، سوپر مارکت‌ها و ... و واحدهای صنعتی مانند پالایشگاهها، کارخانجات خودروسازی، رنگ‌سازی، کارخانجات مواد داروئی و غذائی و ..... باشند و موضوع بیمه یا ریسک شامل کلیه خطرات و تعهدات مالی خواهد بود که در بیمه‌نامه بیمه می‌گردند.

۲- در بیمه‌های مهندسی مورد بیمه شامل کلیه پروژه‌های ساختمانی از جمله سدها، پل‌ها، نیروگاهها، پالایشگاهها، تونل‌ها و ..... گردیده و موضوع بیمه یا ریسک شامل کلیه خطرات و تعهدات مالی خواهد بود که در بیمه‌نامه بیمه می‌شوند.

۳- در بیمه‌های اشخاص مورد بیمه یا بیمه‌شده انسان خواهد بود که نوعی در معرض حوادث و امراض و بیماریهای گوناگون قرار خواهند گرفت از جمله کارکنان سازمانها، کارگاهها و کارخانجات و ادارات و ..... و موضوع ریسک یا خطر نیز شامل کلیه حوادث و امراض ذکر شده در بیمه‌نامه می‌گردد.

۴- در بیمه‌های اتومبیل مورد بیمه خودرو بیمه‌شده خواهد بود و ریسک یا خطر حوادث ناشی از حوادث رانندگی را مشمول می‌گردد.

۵- در بیمه‌های مسئولیت ریسک مورد نظر عبارتست از تعهداتی است که بر اثر فعالیت بیمه‌گذار که به نحوی در اجراء و انجام آن به جهت وجود اشکال و یا ایجاد نقص در تولیدات و عملکرد خود و یا عدم ایفای بعهد در مقابل اشخاص ثالث ملزم به جبران خسارت و زیان می‌گردد و بیمه‌گر و یا شرکت بیمه این مسئولیت را بیمه نموده و متعهد به جبران زیان وارده خواهد بود.

• در بیمه‌همچنین مسئولیت‌ها و تعهدات و ضمانت‌نامه‌ها با توجه به تحولات اجتماعی - سیاسی و اقتصادی نیز برای کاربر آن تعهدآور بوده که نوعی بعنوان ریسک بیمه می‌گردند.

۶- در بیمه‌های حمل و نقل کالا مورد بیمه کالا و یا محموله بیمه‌شده بوده که در جریان حمل دچار خسارت می‌گردند که با توجه به حوادث و خطرات در حین حمل طبق شرایط بیمه‌نامه جبران خسارت بر اثر تحقق خطرات ذکر شده بیمه‌گر متعهد جبران خسارت و یا زیان وارده می‌شود.

۷- در حمل و نقل های دریائی و هوائی و زمینی مورد بیمه می تواند بدنه هواپیما و یا شناور و یا وسائط نقلیه زمینی تلقی گردیده و چنانچه در مسیر حرکت و یا در مدت قرارداد بیمه دچار سانحه گردند بیمه گر نسبت به جبران خسارت و زیان وارده متعهد می گردد .

پس از شناخت از تعریف ریسک در بیمه ، مساله مدیریت ریسک مطرح خواهد گردید که از اهمیت بالائی در امر بیمه گری برخوردار می باشد و تا اندازه ای مدیریت ریسک حائز اهمیت خواهد بود که در صورت عدم توجه به آن ادای تعهدات بیمه گر نسبت به بیمه گذاران مشکل و حتی غیرممکن بوده و نهایتاً شرکت های بیمه گر ورشکسته خواهند گردید .

❖ در مدیریت ریسک سه اصل توسط بیمه گران و کارشناسان امر بیمه مد نظر قرار خواهد گرفت .

الف - شناسائی ریسک (شناسائی خطر)

ب- تجزیه و تحلیل ریسک

ج- ارزیابی و هدایت ریسک

لذا برای رسیدن به اهداف فوق بیمه گر نیاز به اطلاعات زیر خواهد داشت .

۱- داشتن اطلاعات آماری از سوابق بیمه ای مورد بیمه های بیمه شده از نظر تعداد ، میزان پراکندگی ، نوع فعالیت ، میزان سرمایه ، خسارت و سایر هزینه های مربوطه در یک دوره معین جهت تعیین نرخ حق بیمه بمنظور جبران خسارات احتمالی و هزینه های بیمه گری برای هر رشته از بیمه

۲- انتخاب ریسک

در انتخاب ریسک عوامل مختلفی نیز دخالت خواهند داشت .

۲-۱ - سوابق بیمه ای و خسارتی

۲-۲- بررسی شخصیت بیمه گذار از نظر سوابق کاری و مدیریتی و اجتماعی

۲-۳- موقعیت جغرافیائی و مکانی

۲-۴- نوع فعالیت

۲-۵- پراکندگی و تفکیک پذیری مورد بیمه

۲-۶- بررسی امکانات حفاظتی ، ایمنی ، اطفائی و همچنین ساختاری در رابطه با خطر و یا خطرات

۲-۷- آموزش کارکنان در زمینه شناخت ریسک و یا خطرات بالقوه

۲-۸- میزان رضایت مندی کارکنان از مجموعه مدیریتی

۲-۹- بررسی تحولات اقتصادی و اجتماعی و سیاسی جامعه در رابطه با نوع فعالیت و تولیدات و خدمات قابل عرضه

۱۰-۲- تعیین ضریب احتمال وقوع حادثه و یا میزان خسارت احتمالی و همچنین ریسک پذیری و ..... با توجه به عوامل مختلف که فوقاً اشاره گردید که معمولاً تحت عناوین *NML* , *APL* , *FML* , *EML* , *MPL* و ..... مورد بررسی کارشناسان بیمه گر قرار می‌گردند .

۳- تعیین نرخ حق بیمه فنی

۴- تعیین شرائط خاص در مفاد قرارداد بیمه در رابطه با میزان تعهدات بیمه گر در جبران خسارت و فرانشیز (سهم بیمه گذار از هر خسارت)

۵- بازدهی‌های دوره ای از مورد بیمه و یا بیمه شده و زیر نظر داشتن تغییر و تحولات در سیستم مدیریتی و میزان رضایت مندی کارکنان از مجموعه و همچنین بررسی امکانات ایمنی و حفاظتی و اطفائی طی دوره

۶- ارائه توصیه های ایمنی مناسب توسط کارشناسان بیمه گر در جهت افزایش ضرایب کارائی و ایمنی و تجهیزات و آموزش کارکنان و نهایتاً بمنظور کاهش نقاط آسیب پذیر و کاهش میزان خسارت احتمالی

۷- پیش بینی امتیازات تشویقی از جمله مشارکت در منافع جهت بیمه گذاران با توجه به ضرائب خسارتی در پایان هر دوره و تخفیفات در نرخ و حق بیمه در صورت انجام توصیه های ایمنی ارائه شده توسط کارشناس بیمه گر و یا بالابردن ضرائب ایمنی و نصب سیستم های خودکار اطلاع رسانی و خاموش کننده های حریق

۸- بررسی نحوه ارزش گذاری اموال و دارائی های مورد بیمه و همچنین بررسی نحوه نگهداری اطلاعات مورد نیاز و قابل دسترس بیمه گر در زمان بروز خسارت

۹- اعتقاد و باور بیمه گذار به بیمه که خود نیز از ارکان مهم در همکاری وی با بیمه گر جهت رسیدن به کلیه داده های فوق خواهد بود .

۱۰- خرید پوشش بیمه اتکائی مناسب توسط بیمه گر

در خاتمه اعلام می‌دارد آنچه که فوقاً تحت عنوان ریسک و مدیریت ریسک بیان گردید ، تعاریف و رؤس مقدماتی شناخت ریسک جهت پذیرش و یا عدم پذیرش ریسک توسط بیمه گر می‌باشد که اصولاً جنبه کاربردی خواهد داشت و مدیریت های مختلف فنی با توجه به رشته خاص بیمه ای از تجربیات و دانسته های خود در سه خصیصه بررسی ریسک که تحت عناوین بندهای *الف* ، *ب* و *ج* بیان گردید ، بهره مند خواهند گردید .

و مدرسین نیز ضمن ارائه آموزش های تئوری شناسائی ریسک و تجزیه و تحلیل آن نیز می‌بایست از تجربیات کاربردی خود بصورت علمی و عملی استفاده نمایند .